

Поређење Србије са вајмарском Немачком измислили су они који воле да радикале изједначавају са нацистима. То поређење је, ипак, згодно аналитичко средство из другог разлога. У Немачкој су, све до новембарских избора 1932, владе прављене тако да се избегну странке са крајева политичког спектра. Али, после 1932. то више није било могуће. Влада се није могла образовати било без комуниста, било без нациста. Фон Папен је изабрао нацисте. Тако се угасила Вајмарска република.

Обе Коштуничине владе биле су владе центра. Међутим, после ових избора изгледа да ће у владу ући странке са крајева политичког спектра – ЛДП или СРС. Наглашавам да је поређење са вајмарским крајњашима овде чисто аналитичко, никако идеолошко. Дакле, моје питање је: да ли је наша трећа република на прагу да изађе из своје вајмарске фазе? (Прва република је она комунистичка, 1945–1990, а друга социјалистичка, 1990–2000).

Разлика у односу на немачки случај јесте што је 1932. математички било немогуће избећи странке са крајева спектра. У српском примеру, међутим, странке центра и даље могу комотно да направе владу. У јучерашњој „Политици“ Душан Павловић је изнео мишљење да влада ДС-а и ДСС-а и даље није немогућа. Иако је свађа због ССП створила расцеп, у Србији су се већ дешавала спектакуларна помирења. Такав развој прилика не би требало искључити. Ипак, тешко је замислити како би конкретно могла да изгледа сарадња ДС-а и ДСС-а. Да је посреди само свађа вођа ових странака могли бисмо да, након избора, замислимо њихово помирење. Али спор је настао око стратешког питања. Разлика у вези са придруживањем ЕУ је толика да се она тешко може превазићи узајамним уступцима. Једна од странака морала би да одустане од свог становишта. ССП ће се или ратификовати, или се неће ратификовати. Трећега нема. А могућност да ће, после свега што је речено, ДС или ДСС прећи на становиште оне друге странке није баш превелика.

Ове недоумице би биле разрешене уколико би унионисти („еврореформске снаге“) освојили скупштинску већину. Нема сумње да је потписивање ССП дало ветар у леђа ДС-у. Ако њиховој листи прикључимо посланике ЛДП-а и странака мањина дошли

бисмо до 45 одсто места у скупштини (према последњим истраживањима). Тих пет посто, колико недостаје до већине, јесте критично. Њих ће унионисти покушати да освоје, у ових неколико дана до избора, подизањем одазива у оним циљним групама на чије гласове рачунају (средња класа и млађе градско становништво). Ако би тај план успео, образовала би се влада „пуног еврореформског капацитета”.

Уколико би се таква влада одржала до 2012, она би крај мандата могла да сачека са слабијом опозицијом него што је имала на почетку. Опозиција би могла ослабити интеграцијом елите у ЕУ структуре, лустрацијом суверениста и осетнијим подизањем стандарда средње и радничке класе. Како све три ствари нису незамисливе, Србија би после 2012. можда опет добила чисто унионистичку владу. Систем би све мање имао алтернативу и Србија би, према транзитолошком обрасцу, изашла из вајмарског периода.

Но, шта ако унионисти не успеју да скупе тих пет посто? Онда на сцену ступају суверенисти. Влада СРС, ДСС и СПС могла би да се развије у два правца. Први је да се остваре најгоре оптужбе ЛДП пропаганде и да ове странке уведу Србију у националистичку изолацију. То би се могло десити уколико би САД и ЕУ такву владу дочекале са изразитим непријатељством и уколико би одговор овдашњих суверениста био неинтелигентан. Свака црта националистичког ауторитаризма одмах би била проглашена за „нацизам”. Имали бисмо неку врсту транзиције из вајмарски нестабилног парламентаризма у стварни или приписани ауторитаризам. Вајмарска паралела би важила у идеолошком смислу, али би вајмарска епизода већ била завршена.

Коначно, шта би се десило уколико притисак из САД и ЕУ не буде прејак, а суверенисти паметно одговоре на изазове? Шта ако демократски поредак, под влашћу СРС, ДСС и СПС не буде угрожен, а демократске установе у добром стању дочекају следеће изборе? Треба знати да, како год да се заврше, ти избори могу означити крај посткомунистичке и постнационалистичке трансформације. Трансформација је завршена онда када странке из старог, ауторитарног система покажу да су се и саме демократски преобразиле, односно да су, обављајући власт, сачувале демократски поредак и по демократским правилима игре сишле или остале на власти. Уколико дође до таквог развоја догађаја, то би, опет, могло водити даљој стабилизацији демократије и изласку из типично вајмарске нестабилности.

Тако каже теорија. Вајмарска епизода наше треће републике изгледа да је при крају. Али, Србија је непредвидива земља. Оно што се у њој дешава тешко је угурати у уобичајене теоријске калупе. И ко зна, као што смо се ми послужили вајмарским

Крај вајмарске Србије?

Пише: Слободан Антонић
четвртак, 08 мај 2008 01:13

моделом, можда сутра, неко и негде, буде узео „модел посткосовске Србије” како би боље разумео прилике у сопственом „сложеном” и „тешко предвидивом” друштву.